

Abstrakt disertační práce

Úvod

Problematicke postavení a činnosti statutárních orgánů se odborná právní věda věnuje již řadu let a tomu také odpovídá vývoj právní úpravy. Nicméně i přesto panuje mezi právní i podnikatelskou veřejností značná nejistota a nepředvídatelnost soudních rozhodnutí ohledně posuzování jednotlivých situací a jednání členů statutárních orgánů.

Jedná se zejména o úpravu vztahu člena představenstva ke společnosti, rozhodování představenstva, jednání představenstva a jeho členů, práv a povinností člena představenstva, a z toho vyplývající odpovědnosti člena představenstva, zejména pak o úpravu nepřiměřených odměn členů představenstva nebo souběhu pracovněprávního a obchodně právního vztahu členů představenstva ke společnosti.

Předmět disertační práce

Předmětem práce je podrobná analýza a rozbor právní úpravy, týkající se postavení a základních povinností představenstva akciové společnosti a jeho členů, zejména (a) povinnost vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře; (b) povinnost loajality; (c) povinnost mlčenlivosti; a (d) zákazu konfliktu zájmů, se zaměřením na problematické oblasti. Práce se dále zabývá řešením výše uvedených okruhů povinností v zahraničních právních úpravách, zejména rozbohem pojmů „*duty of due care*“, „*good faith*“, „*duty of loyalty*“, „*duty of oversight*“, „*business judgment rule*“, „*duty of candor*“, „*procedural due care*“, „*fiduciary duties*“ z anglosaské právní oblasti a pojmů „*Treuepflicht*“, „*Pflicht zur Offenheit*“, „*Pflicht zur Leitung*“, „*Sorgfaltspflicht*“, „*Grundsätze unternehmerischen Ermessens*“, „*Sicherung des Fortbestands der Gesellschaft*“, a „*Berichtspflicht*“ z právní oblasti německé.

Cíl disertační práce

Cílem práce je rozbor řady problematických právních otázek souvisejících s povinnostmi, postavením, odpovědností a odměňováním členů představenstva, z nichž některé jsou sice v současné době nějakým způsobem řešeny avšak obvykle ne zcela jednotně. Práce se zaměřuje zejména na otázky, u nichž nebyl ještě odbornou právníkou veřejností nebo judikaturou přijat jednotný názor popřípadě jej nelze považovat za dlouhodobě udržitelný. V závěru práce v kapitole nazvané úvahy de lege ferenda je pak obsažené paragrafové znění některých ustanovení obchodního zákoníku.

Použité metody disertační práce

V práci je využíváno především metody deskripce, analýzy, komparace, a následné metody indukce. Metoda deskripce slouží k pojmenování, klasifikaci a popisu právní úpravy a jejích výkladů. Metoda analýzy je v práci používána zejména k rozboru jednotlivých přístupů, ať již judikatury nebo odborné literatury k právní úpravě a její aplikaci. V rámci metody komparace jsou pak porovnávány jednotlivé přístupy, ať již k české právní úpravě ze strany orgánů právo aplikujících nebo ze strany odborné literatury, jakož i přístupy k obdobným otázkám v zahraničních právních úpravách, zejména státu Delaware a německé právní úpravě. Současně jsou v práci v omezené míře dané povahou zkoumané problematiky používány metody dedukce, kdy je postupováno opačně a abstraktní pravidlo je potvrzováno či vyvráceno na jednotlivých případech. Metoda hypotézy, která je formulovaná předem a následně testována je v této práci používána okrajově. V práci je kladen důraz především na metody indukce, kdy z jednotlivých konkrétních skutečností a jevů je dovozováno všeobecné nebo abstraktní pravidlo. Poté co byly použity metody deskripce, analýzy, a komparace, je aplikována metoda indukce, která směřuje k formulaci právní normy v návaznosti na výsledky předchozích použitých metod.

Závěry disertační práce

Z přehledu zahraničních právních úprav je zřejmé, že česká právní úprava je prozatím na samém počátku komplexního posuzování jednání členů představenstev. Z triády správcovských povinností (*fiduciary duties*): (i) povinnost řádné péče (*duty of due care*), (ii) princip dobré víry (*good faith*), a (iii) povinnost loajality (*duty of loyalty*), je v českém právu výslovně zakotvena pouze povinnost řádné péče – péče řádného hospodáře. Odbornou literaturou a judikaturou je sice dovozována také povinnost loajality a dobré víry, nicméně zákonná opora pro zavedení těchto institutů prakticky neexistuje.

V českém právu dále není výslovně zavedena povinnost dozoru (*duty of oversight*), nicméně je zjevné, že představenstvo nemůže splnit svou povinnost rozhodovat na informované bázi bez toho, aby zavedlo funkční a informační a reportovací systém, který poskytuje vedení včas a řádně přesné informace umožňující rozhodovat a posoudit, zda společnost a její podnikání jsou v souladu s právními předpisy. Dále není v českém právu výslovně zavedena ani povinnost otevřenosti (*duty of candor*), dle které je daný člen představenstva povinen informovat o své případné zainteresovanosti v rozhodované záležitosti. Nicméně již na základě stávající právní úpravy by bylo možné dojít k aplikaci podobných testů, jaké používají zahraniční soudy, a to na základě širokého výkladu pojmu péče řádného hospodáře.

Z uvedeného se jeví jako vhodné zakotvení komplexního jednání členů představenstev včetně pravidla obchodního úsudku (*business judgment rule*) do právních norem upravujících korporátní právo, v tomto směru je však velmi problematické formulovat obecné pravidlo, které bude možné aplikovat na všechny případy jednání daného druhu, nicméně s ohledem na kontinentální systém práva České republiky bude zakotvení těchto pravidel a institutů do budoucna nevyhnutelné.

V tomto směru nelze než postupným zdokonalováním právní úpravy a aplikace právních předpisů nalézt rovnováhu mezi představenstvem a jeho členy na jedné straně, společnostmi na straně druhé, akcionáři společnosti na straně třetí a případně také věřiteli společnosti na straně čtvrté. Řadu inspirativních opatření je možné nalézt v zahraničních právních úpravách a zahraniční judikatuře. Neméně důležitá je v této souvislosti teorie soutěže jurisdikcí států a její závěry, neboť na území EU stejně jako v USA určitá soutěž jurisdikcí probíhá. Jakékoli legislativní opatření má pak na tuto soutěž jurisdikcí států vliv, neboť z historie empiricky vyplývá, že společnosti dlouhodobě upřednostňují právní řád v návaznosti na předvídatelnost práva a předvídatelnost rozhodnutí soudu. Je tedy nutné, aby předvídatelnost práva a předvídatelnost rozhodnutí soudu byla co možná největší, neboť pouze tak je možné zajistit, aby Česká republika byla vítanou destinací pro právnické osoby včetně akciových společností.